

УМОВНО-ДОСТРОКОВЕ ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

у нашій країні взятий курс на гуманізацію кримінального законодавства. а тому серед багатьох теоретичних і практичних завдань, які потребують розв'язання, своєю актуальністю і новизною виділяється розробка правових і організаційних засад умовно-дострокового звільнення від відбування покарання. як показує статистика, саме норми цього інституту – найбільш часто застосовувані. умовно-дострокове звільнення від відбування покарання є достроковим звільненням засудженого від подальшого відбування призначеного йому покарання за умови, що він своєю сумлінною поведінкою і ставленням до праці довів своє виправлення.

Незважаючи на широке поширення розглянутого інституту кримінального права на практиці, виникає питання про якість його застосування. вивчення статистичних даних показує, що зберігається тенденція зростання рівня рецидиву серед осіб, звільнених умовно-достроково. даний показник свідчить про те, що розглянутий вид звільнення не справляє належного впливу на засуджених, які відбувають покарання. у першу чергу це пов'язано з недосконалістю законодавчої норми, яка регламентує умовно-дострокове звільнення. у судовій практиці продовжують зберігатися розбіжності, пов'язані з розумінням того, які фактори і як впливають на прийняття рішення про умовно-дострокове звільнення. ця обставина не просто призводить до помилок суду при реалізації згаданої норми, але негативно позначається на дотриманні принципів законності, справедливості, гуманізму, негативно відбивається на долі засуджених, а також перешкоджає процесу їх ресоціалізації.

також самі засуджені повинні мати більш чітке уявлення про ті вимоги, які пред'являються до них законом для їх умовно-дострокового звільнення. це відіграє важливу роль при забезпеченні стимулюючого впливу на осіб, що прагнуть до правослукняної поведінки. крім того, неефективність умовно-дострокового звільнення обумовлена відсутністю належного контролю з боку

державного органу за поведінкою осіб, до яких застосовано згаданий інститут кримінального права, що також несприятливо впливає на безпеку суспільства в цілому.

Питанню застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання присвячена стаття 81 кримінального кодексу України (далі – кк України). умовно-дострокове звільнення від відбування покарання являє собою звільнення засудженого від подальшого відбування покарання за таких умов: 1) особа відбуває основне покарання у виді виправних робіт, службових обмежень для військовослужбовців, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або позбавлення волі; 2) засуджений своєю сумлінною поведінкою і ставленням до праці довів своє виправлення; 3) він фактично відбув встановлену ч. 3 ст. 81 кк України частину призначеного судом покарання.

За основу визначення мінімально необхідної частини строку, після відбуття якої можливе застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання, покладено тяжкість вчиненого злочину, форму вини, рецидив злочинів, вид покарання, яке відбуває засуджений, а також той факт, що особа раніше звільнялася умовно-достроково від відбування покарання. особа може бути умовно-достроково звільнена і від відбування додаткового покарання – повністю або частково.

диференціація частини покарання, яку необхідно відбутися засудженому перед умовно-достроковим звільненням, заснована на категорії злочину. я вважаю, даний підхід є формальним і вимагає подальшої розробки з метою індивідуалізації відповідальності кожного засудженого.

також, як видається, потрібно збільшити цю частину покарання щодо кожної із категорій злочинів, тому що, як уже зазначалося раніше, зберігається тенденція зростання рівня рецидиву серед осіб, звільнених умовно-достроково. тобто особа не усвідомила свого злочину, не визнала своєї вини, і умовно-дострокове звільнення не справило на неї належного впливу. я вважаю, що особа, яка раніше звільнялася умовно-достроково і знову вчинила умисний злочин протягом невідбутої частини покарання повинна бути позбавлена цього права, адже це свідчить, що вона не розкаялась і не виправилась.

дослідження і чіткі засади застосування норм, що регламентують умовно-дострокове звільнення від відбування покарання, важливе для ад-

воката у його професійній діяльності. Ст. 539 кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 закріплює положення, відповідно до якого питання, які виникають під час та після виконання вироку вирішуються судом за клопотанням (поданням) захисника засудженого. також таке право має прокурор, сам засуджений, законний представник, орган або установа виконання покарань, а також інші особи, установи або органи у випадках, встановлених законом. серед таких питань є і умовно-дострокове звільнення.

взагалі, знання положень кримінального кодексу України має ґрунтовне значення для адвоката, адже без цих знань він взагалі не зможе і не має право брати участь у кримінальному провадженні і здійснювати захист обвинуваченого. Без з'ясування підстав для застосування умовно-дострокового звільнення адвокат не зможе належним чином реалізувати свої функції та покладені на нього професійні завдання, а тому належним чином захистити свого клієнта.

отже, з одного боку, проблеми правової регламентації інституту умовно-дострокового звільнення та проблеми надання допомоги засудженим після їх дострокового звільнення залишаються і досі невирішеними. З іншого, адвокат у своїй діяльності повинен чітко встановити засади і підстави застосування того чи іншого інституту кримінального права з метою належного виконання своїх обов'язків та завдань.